

"TXILLARDEGI" JAUNARI ERANTZUNA.-

Euskaltzale trebe ori:

Zuka jardun be-
arke natzaizu, noski, ikakoa legez erabiltzen ez
dakitan ezkerro. Aztertua dut zurea, miaketan iar-
dun gabe. Ba-dakust nereak nik nai izan baiño e-
rremin biziagoa sortu dizula. Barkatu, arren, a-
diskide ori. Zakar artu nazu benetan, merezi ere
merezi bai nuan. Neu ere zakartxo agertu nintzai-
zun, aitortu bearrean naiz. Urrenerako ba-dakit
iritziak zertxobait orraztuak eta xurituak eman
bear dirana. Jipoiak asko erakutsi oi du. Milla
esker nereari erantzun ain luze ta mamitsua egin
dionzulako. Enuen uste ainbesteko jardunkizunik
zeramanik nere arek.

Naiago nuke erabat ixildu eta gauzak
geiago arrotu gabe utzi. Baiño zureari beste e-
rantzun bat erantsi bearrean arkitzen naiz. Ena-
tortzu, egia esan, griña gaiztoz eta asmo okerrez,
puntu batzu tajutu naiez baiño. Enuke neronek gel-
ditu nai azken itzarekin. Nik onekin amaitzeko as-
moa dut. Dana dala, egiaren onerako eta argipide-
rako badedi zabalik dauzkatzu beti aldizkari onen
ateak. Baña, euskeraren eta euskaltzaleon izen
onerako, arren, neurriak gorde ditzagun...

Auxen dut zure kartari ezarri nai nioken
irizpiderik oiñarrizkoena: ez diozula, nere ustez,
nere kartari erantzun; ots, nik esandakoetaz kanpo
jardun zakizkidala. Artu zazu bestela bare-bare
nere aurrenekoa ta zure erantzuna eta ikus griñarik
gabe artu-emanik ba-duten. Nere erantzun au beste-
rik ez da izango. Zurea nereakin alderatu, beneta-
ko zerikusirik ba-duten iksutearren. Iritzi asko-
tan bat natortzu, baiño eraso-antzean diarduzu
uneoro nere aurka nik benetako oiñarririk eman ga-
be. Neri baiño ere besten norbaiti erantzuten ez
ote diozun nago...

Ikutzen dituzun puntu batzu polikigo jar-
dun nai nituzke. Baño labor izatera beartu naute
elkar-izketa onen giro garratza somaturik...

"Leturia"ren Egunkari ezkutuz".-

"Kopiatu" itz au geiegi darabilkidazu. Aztertu mesedez nere idazkia orrelakorik edo antzekorik ere idarokitzen dutan. "Kutsus"ari buruz bakarrik diardut, eta ez beste ezertaz. Zuk ukatzen baduzu, ondo dago. Baño kutsuti kopiatzera alde aundia dago. Unamuno 'k berak Kierkegaard 'en eta beste doixtar-filosofoen kutsu aundia zeraman, baiño ezin dezaiokegu iñola bere nortasun berezi ura ukatu. Onetzaz naiko.

Dostoiowsky 'rekin "alderatu" omen zaitut. Nik ala? Ez da egia. Etortasun eta egokitasunaz diardut beste ontan, eta Dostoiowsky nobelaria adibide bat bezela dakart bakar-bakarrik. Ondo dakizu zuk inspirazio-une batean zein erretat atsegin idazten dan. Arnaspe ortan ondo, baño ori joan danean, alegiñaka, asma-aalaka jardun bear. Berealaxe nabari oi da alako gogortasun bat. Orixe besterik enuan nik adierazi nai. Impresio auxe artzen nuan nik "Leturia"ren orrietan barna. Kopiatu-kontua esta aipatu ere.

Nere ustez "Euskalerriko gaiak ukitu bear dira bakarrik" diozu zurean. Zuk onela diozu, ez dut uste nik iñun ere diodanik. Sujerentzi bat bezela aurkezten dizut nik "Euskalerriko barne-arazotasuna" nobelagaitzat. "Barne-arazotasun au apropos jarria neukan. Eta onekin adierazi nai nuana zuk zere esplikazio luze oietan diarduzuna baiño barrentxorago dijoa... Ez derizkiot egoki emen gai ontaz luzatzea. Bestela, erriak bai kanpo eta bai gogoz zer diran aspalditxo ikasirik daukat. Pixkat baiño geiago ausnartutako gaiak ditut auek "ximplekeri" oietan egoteko. Zurekin nator, noski, idea oetan. Ez dut uste ainbeste jarduteko oiñarririk eman dizudanik. Iksui deza-kezunez, adiera okerretik muturreraño abiatzen zakizkit emen, eta gero ere berdin.

"Gaiñerako nere idaz-lanez"

Ez dut uste "Filolojian" ez sartzeko dizudanik. Joera-alderdikeri oetan ez naasteko besterik ez dizut. Au ere agindu ez-baña, aolkatu.

Zuk onela ez baderizkiozu, ez gera ariak antzo muturka asiko. Ondorekoa ere oker artu didazu. Ez dut uste neure burua ain arroputz dutanik, iñortxori "idazletxo tentel", edo "erdi-landu" eta onelako piropoak erasteko. Euskaldunon akats berezi bat azaltzen ari nintzaizum ontan, eta adibide bat ezartzen dut. Azkenik adibidearen ondorioa. Zuk zerorri erantsiak eritzi dituzu itz auek, nere asmoaren kontra. Egia esan, lotsik gorriena lemaidakela iñori clakorik iaulkitzea!

"Arras kaltegarrikeritazazu euskerari buruzko nere joerari; eta bikaiña, berriz, zureari". Txantxetan ari al zakizkit? Nun ote diot nik onelakorik! "Nere" ta "zure" auek zuk bakarrik darabilzkizu. Egia esan, ezin mintza ninteke "nere" dalako bide edo joera onetzaz. Al dutan bezela idazten dut, iñortxori erabat lotu gabe. Nik danetatik irakurtzen dut eta danetatik ikasten. Zarrak eta garakoak ditut maixu. Iakintza-arloan ari naizenean garakoeri jarraitzen diet, beste biderik ezagutzen ez dutalako. Guziak -teoriz apika ez baiño idaztean- bide berdintsutik dijoaztela ba-diot. Euskal aldizkarietan ere ez dala desberditasunik, nabarmenik beintzat, -joeta arlo ontan- ikustem. Ez diot besterik. Ez nereza zurea baiño obeagoa denik eta ez alderantziz. Miatu ondo, arren. Emen ere urrutiegi eta adiera okerretik abiatu zera.

"Zuk ez duzu Orixe maisutzat, zeure burua baizik". Orixe jauna itzalgarrri zait eta asko ikasi dut benetan beragandik, bear aiña ez bada ere. Ondo dakit asko eta asko ikasi bearrean nagola oraindik. Adierazi dizut nere maisu nortzuk diren: euskaltzale guztiak, zarrak, egungoak eta zeu ere bai. Onetzaz gaiñera eta oinarritsuena: sendia. Amairu urte nitularik utzi nuan neure familia, baiño sustrai ori ez du inork erauzten. Zu bezela alde batetik bestera ibiltzerik ez daukat oraingoz, baiño osopozik nenbilke neure euskera gogor au pixka bat giartu eta biziartzeko. Neure burua dutala maisu? Pixka bat bai, eta derriorrez gaiñera. Euskera lantzen asten danak, erro-errotik asi bearra du. Egiña gutxi ematen zai, eta apur ori erabat sakabanaturik. Norberak konpondu bear izaten du. Ez da gutxi eskatzea. Zergatik uste duzu, bestela, ainbestek atzera dagitela

euskera-ikaste ontan.? Iztegi osotu bat euki ez bitartean urri, oso urri izango gera euskaltzaleok. Goi-xamarreko gaiet erasotzen diedanean neure burutik asko egin bearrean arkitzen naiz beti, askotan iñor euskeraz eman eztako gaiak diralako. Eta zerorri ere gertatu zaizu apika berauxe bein baiño gelago. Naiago nuke nik, buruaustek alde batera utzita, lan-tresnak gertu eduki, baiño orainogz bestela jokatu bear.

"Zuk -eta zu bezelako guziak- euskera il nai duzute...; eta asmo gaistoz eta apropos ari zeratela pentsa liteke, euskera akabatzenkotan, noski!". Otx!, Ezti! Txillardegia jauna, emen biotz-kadatxo bero bat izan duzu nunbait. Ez dut uste ainbeste esan nai zenukeanik ere!...

"...zerorren izkribuak salatuko zaituzte". Eta bereala akats-mordo bikaiña azaltzen didazu. Eta azkenik, "Orra garakoen arnaria!" diozu. Ez, adiskide, ez. Orra Bastarrika orren akats-pilla ederra, bear zenuke esan. Nereak dituzu akats oiek guziak, -denak utsune badira- eta ez "garakoenak". Enokizu akats-kontu ontan sartzera, ba-dira ni baiño iakitunagoak ontan eta. Baiño ikusi nork abiarazi zaitun, nik apika? Dana dala, idazlan bakoitzerako zu bezin miatzalle zorrotz askorik banekua, asko ikasiko nuke.

"...Eta OSO GUTXI dakidala dakit...Zuk berriz... ez bide-daukazu ezer ikasterik". Nun ote diot nik oso gutxi dakizula eta nik ikasi bearrik ez dutala? Nere aurrenekoan Orixeren ura ez al duzu gogoratzen: oraingoz euskal idazle guziak bata besteen ikasle gerana? Emen ere zeure naitara diarduzu.

"Gaur gaurkoz, beraz, bi joera dira:euskera egiazkoarena bat, eta "garako" idazle batzuen asmazio egoskaitzetakoa bestea". Joera oiek teoriaran edo literaturan arkitzen dira? Idaztietan bada esaidazu nork darabilkian eta berealaxe jarraituko diot. Iakintza-saillekoa bada batez ere. "Hiru ziren" eta era ontako komediak edo idazte-mota ez da zaillegia euskera garbi eta goxoan ematea. Zeure karta au edo zure "Leturia" ze euskera-joerakoa erizten dituzu? Zabaldu zazu orduan berrimarraren artean.Nere ustez -ustez eta iakitez-

naiago dute euskaldun istorrenak ere erderaz irakurri euskera goxoenean baiño. Au ziurtzat e-
duki. Ez dugu korapillo au guk euskaltzaleok as-
katuko. Ezin dezakegu ere Ez "zure bidekoak"
eta ez "besteen bidekoak" ez dute auzi au iraba-
ziko, beste bideetatik arazo oni askapena ez ba
datorkio.

Oetako puntu askotan, bestela, irizkide
nazu erabat. Beste puntu askotan ziur nago itze-
giñez bat gentozkela luzaro gabe.

Asieran nizuna dizut berriro. Ederki
jardun zera, baiña nik esandakoetaz kanpo. Zure
etorriari eskubide zabalegia eman diozula deriz-
kiot. Nere karta oiñarriz baiño aitzakiz artu
duzunik enuke nai pentsa. Dana dala, barkatu, arén,
nere zakarkeria, eta zugan iksuten dan euskaltza-
letasun sutsu ori ez bekigu gertatu oztopo-arri
eta are gutxiago gorroto-bide.

Ar zazu asmoetan kide duzun onen besar-
kadarik estuen eta biozkorrena,

Bastarrika'ko Iñaki

Arantzazu.